

**ДО
АКРЕДИТАЦИОННИЯ
СЪВЕТ НА НАОА**

ДОКЛАД

**на Постоянната комисия по стопански науки и
управление
за резултатите от извършеното оценяване по
процедура за програмна акредитация на
докторска програма „Финанси, парично
обращение, кредит и застраховка (застраховане
и социално дело)“ от професионално
направление 3.8 „Икономика“ в Стопанска
академия „Д. А. Ценов“**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА предоставя на Вашето внимание доклад по процедурата за програмна акредитация на докторска програма „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“ от професионално направление 3.8 „Икономика“ в Стопанска академия „Д. А. Ценов“.

Докладът е разработен съгласно приетите от Акредитационния съвет на НАОА (20.10.2016 г.) критерии за програмна акредитация на докторски програми в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 85, ал. 1 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	04.03.2021 г. (Протокол № 7)
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	25.11.2021 г. (Протокол № 28)
3.	Извършено посещение на ЕГ	По документи
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	08.06.2022 г. (Протокол № 19)
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК	14.09.2022 г. (Протокол № 29)
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА (отн. становището на оценяваната институция) ПК предоставя доклада на АС	

Определената от Акредитационния съвет Експертна група по процедурата е в състав:

1. доц. д-р Мария Димитрова Великова, Варненски свободен университет “Черноризец Храбър” – ръководител ЕГ
2. проф. д-р Антон Тодоров Маринов, Академия на МВР – член на ЕГ
3. Цветомира Пенкова, докторант в Университет за национално и световно стопанство– член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата член на ПК: проф. д-р Красимира Станева

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

Докторската програма (ДП) „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“ (ЗСД) в Стопанска академия (СА) “Димитър А. Ценов” - Свищов е получила програмна акредитация от НАОА

през 2016 г. (Протокол № 7 /30.03.2016 г.) на ПКЧУ на НАОА) с обща оценка 8,23 (осем цяло и двадесет и три стотни) и срок на валидност на акредитацията от пет години.

С Решение от 08.05.2019 г. (Протокол №17/08.05.2019 г.) на ПКЧУ на НАОА е дадена програмна акредитация на ПН 3.8 „Икономика“ в СА „Димитър А. Ценов“ на основание обща оценка 9,35 (девет цяло и тридесет и пет стотни) и срок на валидност на акредитацията от шест години.

Обучаващо звено на ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“ е катедра „Застраховане и социално дело“, която е структурно звено на факултет „Финанси“ на СА „Димитър А. Ценов“.

В обобщен вид, състоянието на ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“ от професионално направление 3.8 „Икономика“ в СА „Димитър А. Ценов“ през оценявания период е представено в таблицата по-долу:

Показатели	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Общо
1. Обявени места за прием в докторската програма	-	4	6	4	4	3	21
2. Приети докторанти – общо, в т. ч.	1	-	1	2	1	3	8
редовна форма	1	-	-	1	-	1	3
задочна форма	-	-	1	1	-	2	4
самостоятелна подготовка	-	-	-	-	1	-	1
3. Обучавани докторанти – общо, в т.ч.	10	9	6	5	4	7	17
редовна форма	4	4	2	2	1	2	6
задочна форма	6	5	4	3	2	4	10
самостоятелна подготовка	-	-	-	-	1	1	1
4. Защитили докторанти	-	2	5	2	-	-	9
5. Докторанти, отчислени с право на защита	-	-	-	-	-	-	0
6. Докторанти, отчислени без право на защита	-	1	-	-	-	-	1
7. Прекъснали докторанти	-	-	-	-	-	-	0
8. Докторанти, продължили академична кариера след успешно защитени дисертационни трудове	-	2	2	-	-	-	4

През оценявания период в ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“ са се обучавали общо 17 докторанти (6 в редовна, 10 в задочна, 1 в самостоятелна форма на обучение. Приети са общо 8 докторанти в редовна (3), задочна (4) и самостоятелна (1) форма на обучение. Девет докторанти са защитили успешно своите дисертации.

Към 31.12.2021 г. докторантите, които са в процес на обучение са 7 (4 задочна, 2 редовна и 1 самостоятелна форма на обучение).

При предходната акредитация на ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“, Постоянната комисия по стопански науки и управление при НАОА дава четири препоръки:

Препоръка № 1. Да се уеднакви броят на кредитите, присъждани за подготовката на докторантите в различните форми на обучение. Срок: септември, 2016 г.

СА е предприела необходимите мерки относно цялостна актуализация на учебната документация за ОНС „доктор“ в ПН 3.8 “Икономика” и ПН 3.7 “Администрация и управление”. Приет е нов Стандарт за разработване на учебна документация и разпределение на дейностите за срока на обучение в ОНС „доктор“ и са разработени макети на квалификационна характеристика на ДП, учебен план на ДП, индивидуален учебен план за подготовка на докторант, учебна програма за докторски минимум, учебна програма за курс в ОНС „доктор“. В новия учебен план на докторската програма е предвидено задължителните дейности да формират 180 кредита, които са еднакви за всички форми на обучение.

ПК счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 2. За обучението по докторската програма да се осигурят съвременни програмни продукти, намиращи приложение в сферата на застраховането и осигурителните отношения. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Обучението по ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“ е осигурено със съвременни програмни продукти, намиращи приложение в сферата на застраховането и осигурителните отношения („Интегрирана система за електронен обмен на документи и данни“; „Трудови договори“; GNU PSPP; R Project; PAST; Gnu Regression, Econometrics and Time-series Library (GRETSL); Microsoft Excel (Analysis ToolPak, PowerQuery, PowerView)).

ПК счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 3. Да се развиват международните контакти на обучаващото звено с висши училища от страните на ЕС, които обучават по сходни докторски програми. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

СА „Д. А. Ценов“ има сключени 94 двустранни рамкови договора за сътрудничество с чуждестранни висши училища, в т.ч. 47 договора с клауза за съвместно обучение на докторанти, 86 междуинституционални договори за кредитна мобилност по КД 103 на програма „Еразъм+“, 54 междуинституционални договори за кредитна мобилност по КД 107 на програма „Еразъм+“ и 14 двустранни меморандуми и договори за сътрудничество с чуждестранни институции. Обучаващата катедра е предприела резултатни действия за развиване на международните контакти с чуждестранни ВУ, които обучават по сходни докторски програми, като са сключени 2 споразумения на катедрено равнище, за многостранно академично сътрудничество с чуждестранни ВУ; осъществено е научно ръководство на докторант от хабилитиран преподавател от катедрата съвместно с учен от чуждестранно ВУ; регистрирани са членства на преподаватели в авторитетни международни научни мрежи; реализирани са мобилности на преподаватели от катедрата в чужбина по програма „Еразъм+“ и по задгранични командировки; налице е участие на преподаватели от катедрата в научни форуми в чужбина.

ПК счита, че препоръката е изпълнена.

Препоръка № 4. Докторантите да се включат в разработването на национални и международни изследователски и бизнес проекти. Срок: постоянен, с ежегодно отчитане.

Обучаващата катедра насърчава включването на докторанти от оценяваната ДП в разработването на национални и международни изследователски и бизнес проекти. Утвърдена практика на катедрата е научните ръководители и катедреният екип като цяло да включват докторанти от ДП в изследователските екипи на изпълняваните от тях проекти. На докторантите се поставят конкретни научни задачи в зависимост от спецификата на проектите.

За акредитационния период 35,3% от обучаваните докторанти са участвали в изследователски проекти (регистрирани са 9 участия на 6 докторанти във вътрешни проекти. Няма участия на докторанти в международни и бизнес проекти.

ПК счита, че препоръката е изпълнена частично.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПРОГРАМНА АКРЕДИТАЦИЯ НА ДОКТОРСКИ ПРОГРАМИ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/- ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 78, АЛ. 3 ОТ ЗВО /ТАБЛИЦА 5/

СТАНДАРТ 1. ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. Висшето училище или научната организация имат публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване качеството на обучението по докторската програма.

1.1.1.

Създадената в СА „Д. А. Ценов“ вътрешна нормативна рамка, регламентираща обучението в докторската програма, както и прилаганата политика за осигуряване на качеството, са в съответствие с действащото законодателство в Р България. Обучението в ДП „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“ се определя като неразделна част от цялостната дейност на СА „Д. А. Ценов“, обучаваща студенти в ПН 3.8. Икономика. Обучението в ДП е съотносимо на обявените мисия, цели и задачи на Академията, които отразяват традициите на висшето училище и са обект на системно и целенасочено актуализиране в съответствие с промените в законодателната уредба и факторите на външната среда.

1.1.2.

Обучението в ДП се поддържа и развива в съответствие с институционалната и публично оповестена, процесно ориентирана, Система за управление на качеството (СУК), която е част от стратегическото управление на Академията. СУК е сертифицирана съгласно изискванията на международния стандарт за качество БДС EN ISO 9001:2015. Обучението в оценяваната ДП е подчинено на принципите, залегнали в университетската СУК. Едновременно с това то се отличава и със своя собствена идентичност, произтичаща от спецификата на предлагания образователен и научен продукт, разписана в действащите квалификационна характеристика и учебни планове на ДП.

1.1.3.

В СА „Д. А. Ценов“, в т.ч. в катедра „Застраховане и социално дело“, е създадена и се прилага политика за осъществяване на взаимовръзката между научните изследвания и обучението по ДП в рамките на националния и институционалния контекст. Това се осъществява посредством преподаване чрез наука и провеждане на изследвания в полза на преподаването; чрез систематна политика за насърчване на иновативността в научноизследователската дейност; трансфер на знания към образователните програми и научните изследвания; създаване на фундаментални икономически знания и научноприложни продукти. Същевременно тематиката на научните изследвания в ДП е в съответствие с основните проблеми, дискутирани от научната общност и бизнеса.

1.1.4.

За спазване на академичните свободи и академичната и научна етика в СА е създаден и функционира Контролен съвет, чиято дейност е регламентирана в Правилник за устройството и дейността на Контролния съвет, приет от Общото събрание на ВУ. В СА е разработен, приет и публично обявен на Интернет сайта на ВУ Етичен кодекс на работещите в Академията. Създадена е Етична комисия, чиито функции, организация и дейност са регламентирани в Правилник за работата на Комисията по академична етика. Наред с това са приети Политика за интелектуалната собственост и Правилник за интелектуалната собственост на СА „Д. А. Ценов“. Специално внимание е отделено на правилата и процедурите за предотвратяване и санкциониране на плагиатство при обучението в ОНС „доктор“, които са регламентирани в ПРАССА. Оригиналността на проектите на дисертационни трудове, преди откриване на процедура за публична защита пред научно жури, както и на автентичността на ръкописите на статии преди рецензиране се проверява чрез софтуер за установяване на коректността на научна периодика и трудове (Plagiarism software checker) – iThenticate.

В оценяваната ДП за периода на акредитация е регистриран един случай на опит за изпитна измама при провеждане на кандидатдокторантски изпит, във връзка с което са предприети съответните санкциониращи действия. Не са наблюдавани случаи и не са документирани процедури за предотвратяване на прояви на дискриминация и плагиатство.

Констатации на ПК по изпълнение на Стандарт 1:

По 1.1.1. Учебната документация и обучението по оценяваната ДП се основават на действащото национално законодателство и вътрешната нормативна уредба на СА „Д. А. Ценов“. Те са в съответствие с обявените мисия, цели и задачи на Академията и на Стратегията за развитие на ПН 3.8 “Икономика”.

По 1.1.2. Цялостната дейност по обучението в оценяваната ДП е подчинена на внедрената във ВУ СУК, съответстваща на изискванията на стандарт ISO 9001:2015, като се отчита спецификата на ДП. Планирани и са проведени три вътрешни и шест външни одити, които обхващат обучението и администрирането в ОНС „доктор“, в т.ч. по оценяваната ДП. Не са констатирани несъответствия с елементите на стандарта ISO 9001:2015 и с критериите за програмна акредитация на ДП в съответствие с ESG.

По 1.1.3. СА „Д. А. Ценов“ прилага политика на взаимовръзка между научните изследвания и обучението по оценяваната ДП.

По 1.1.4. В СА „Д. А. Ценов“ се прилагат правилата на Етичен кодекс за осигуряване на академично единство. Приети са и са оповестени правила и процедури за предотвратяване и санкциониране на изпитни измами и

плагиатство. Предприети са санкциониращи действия за предотвратяване на изпитна измама при провеждане на кандидатдокторантски изпит. Няма случаи и не са документирани процедури за предотвратяване на прояви на дискриминация и плагиатство.

СТАНДАРТ 2. РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 2.1. Висшето училище или научната организация изгражда и прилага процедури за разработване, одобряване, наблюдение и обновяване на докторските програми при съдействието на висококвалифицирани учени, представители на промишлеността и други заинтересовани страни.

2.1.1.

Представената документация на ДП е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката и има ясно изразени очаквани резултати от обучението. Спазени са Стандартите и насоките за осигуряване на качество в Европейското пространство за висше образование, прилагайки качествено обучение и преподаване, подпомагащо международно сътрудничество на всички заинтересовани страни. Резултатите от обучението и квалификацията, която се придобива със завършване на ДП са определени и структурирани съгласно Европейската квалификационна рамка.

Създадена е организация и са приети стандарти за разработването, одобрението и прилагането на учебната документация. При разработване на учебната документация на оценяваната ДП са спазени изискванията на ЗВО, Наредба № 21 от 30 септември 2004 г. за прилагане на система за натрупване и трансфер на кредити във висшите училища, Стандарти и насоки за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG), Правилник за дейността на СА „Д. А. Ценов“, ПРАССА и др.

2.1.2.

Учебната документация на оценяваната ДП периодично се анализира и обновява със съдействието на докторантите, потребителите на кадри и други заинтересовани страни.

Ежегодно се провеждат целеви анкетни проучвания сред работодателите за идентифициране на изискванията на практиката към подготовката на кадри, търсенето и реализацията на дипломираните студенти, удовлетвореността от придобитите знания и умения във ВУ и др. През оценявания период обучаващата катедра е провела 6 анкетни проучвания сред работодатели. През 2021 г. с решение на АС приет нов Стандарт за разработване на учебна документация и разпределение на дейностите за срока на обучение в ОНС „доктор“. Разработени са макети на квалификационна характеристика на ДП, учебен план на ДП, индивидуален учебен план за подготовка на докторант, учебна програма за докторски

минимум, учебна програма за курс в ОНС „доктор“.

2.1.3.

Учебната документация за обучение в ОНС “доктор” в оценяваната ДП включва: квалификационна характеристика, учебен план на ДП; изпитна програма за конкурсен изпит по специалността; изпитна програма за конкурсен изпит по чужд език; индивидуален учебен план за обучение на докторанта; атестационен лист на докторанта; учебни програми за докторантски минимум; учебни програми за задължителни, избираеми и факултативни дисциплини, курсове и семинари. Учебният план и квалификационната характеристики се обсъждат и приемат на заседание на катедрата, на което участват специалисти от практиката и представител на докторантите, одобряват се на заседание на ФС и се утвърждават от АС. Останалите документи се приемат от КС и се утвърждават от ФС.

Критериите за количествено измерване на учебния план на ДП са обвързани с кредитен еквивалент. Съгласно действащите учебни планове, е установено несъответствие между натрупваните кредити от докторантите в различна форма на обучение. Но в резултат от изпълнение на направена препоръка от ПКСНУ при предходната акредитация (2016 г.) са уеднаквени кредитите, които трябва да натрупат обучаващите се от различните форми на обучение. Те са разпределени както следва: 85 кредита за образователни дейности, 30 кредита за научноизследователска и публикационна дейности, разработка на дисертационен труд и автореферат - 60 кредита и преподавателска и експертна дейност - 5 кредита, общо 180 кредита.

2.1.4.

Учебната документация на оценяваната ДП периодично се анализира и обновява със съдействието на докторантите, потребителите на кадри и други заинтересовани страни. За последните 6 години общо 12 докторанти и представители на практиката (8 докторанти и 4 представители на практиката) са участвали в обсъждането и изготвянето на учебната документация.

ПК счита, че документацията по докторската програма задава устойчиви целии задача образователната, научноизследователската и педагогическата дейности в нея, които са подробно описани в квалификационната характеристика на ДП.

2.1.5.

ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)“ е съвместима с програми в УНСС – София, ИУ – Варна, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий” , НБУ- София, ЮЗУ – Благоевград и др., както и с програми на други ВУ в ЕУ и извън ЕУ, което позволява професионална мобилност на докторантите.

ВУ е създадо необходимите условия за осъществяване на мобилност в партньорските университети. Докторантите имат възможност да се запознаят предварително с процедурите, правилата и предстоящите за съответната

учебна година мобилности. В оценяваната ДП няма осъществени мобилности по програма Еразъм+ от докторанти. Реализирани са две вътрешни мобилности – в УНСС – София и ИУ-Варна.

2.1.6.

Приети са методически стандарти за налюдение, контрол и оценка на учебната документация, които съдържат следните основни компоненти: Нормативна регулация, Разработване на учебна документация, Утвърждаване на учебна документация, Структурирани образци на документите.

Административният контрол по състоянието на учебната документация се извършва от ръководството на ВУ. В процеса на утвърждаването на учебната документация контролни функции осъществява и отдел „Докторантура и академично развитие”, ФС, и АС, съгласно процедурите за разработване на учебна документация от Наръчника по качеството.

Констатации на ПК по изпълнението на Стандарт 2:

По 2.1.1 ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (ЗСД)” е разработена в съответствие със съвременните постижения на науката и има ясно изразени очаквани резултати.

По 2.1.2 В СА “Д. А.Ценов” са създадени и се прилагат процедури за разработване и одобряване на учебната документация на ДП.

По 2.1.3 Оценяваната ДП е представена в ясна документация, която задава устойчиви цели и задачи на образователната и научната дейност, свързани с докторската програма. Критериите за количествено измерване на учебния план на ДП са обвързани с кредитен еквивалент, еднакъв за всички форми на обучение.

По 2.1.4 ДП се обогатява периодично на база на проученото мнение на заинтересованите страни.

По 2.1.5 ВУ е създадо необходимите условия за осъществяване на мобилност в партньорските университети. За оценявания период няма осъществени мобилности от докторанти по програма Еразъм+.

По 2.1.6 В СА “Д. А.Ценов” са разработени специфични процедури за наблюдение, контрол и оценка на състоянието на документацията, свързана с ДП. Приети са методически стандарти за учебна документация.

СТАНДАРТ 3. ОБУЧЕНИЕ, ПРЕПОДАВАНЕ И ОЦЕНЯВАНЕ, ОРИЕНТИРАНИ КЪМ СТУДЕНТИТЕ

Критерий 3.1. Съществува система от правила и дейности, свързани със стимулиране на мотивацията и активната позиция на докторантите в процеса на обучението и провеждането на научни изследвания, както и подготовката на дисертационния труд.

3.1.1.

В СА са създадени организационни и технологични условия за използване на всички ресурси при обучението на докторанти. Те отговарят на съвременните методи за преподаване и оценяване на постиженията на обучаваните. Във виртуалната библиотека СА „Д. А. Ценов“ – DLib се поддържа дигитален архив на издадените от Академията дисертационни изследвания, монографии, студии, статии, доклади. Електронната библиотека позволява свободен достъп на докторантите до образователни и научни ресурси.

3.1.2.

В обучението се прилагат две основни форми на обучение – колективна и индивидуална, под контрол на научния ръководител и със съдействието на членовете на катедрата.

Индивидуалната форма на обучение се прилага при подготовката по дисциплините от докторантските минимуми, в процеса на научноизследователската работа, във връзка с разработване на дисертационния труд и на необходимите публикации. Тя се осъществява с подкрепата и под координиращото ръководство на научния ръководител. Колективната форма се осъществява в процеса на обучение по задължителния семинар по „Методика на научните изследвания” и по факултативните дисциплини, както и в други курсове, организирани от Академията, насочени в помощ на докторантите.

3.1.3.

Обучението и подготовката на докторантите, се осъществява следвайки утвърдения индивидуален план: полагане на двата докторантски минимуми; разработване на план на дисертацията; проучване на специализираната литература по дисертацията; участие в докторантски научни сесии, участие в научни форуми; написване и публикуване на доклади, статии, студии; проучване на практиката и обработване на получените данни, завършване и обсъждане на отделни глави от дисертационния труд; формулиране на общи приноси и изводи; окончателно оформяне на дисертационния труд и написване на автореферата.

Докторантите преминават през задължителна процедура на атестиране в края на всяка учебна година, съгл. чл. 46 ал. 3 от ЗВО и чл. 17 ал. 1 от ППЗРАРБ. Атестирането е оценка на изпълнението на индивидуалните учебни планове. За целта те представят пред КС: отчет за извършените дейности, който съдържа научна част (докладване на получените резултати) и отчет за изпълнението на индивидуалния учебен план (атестационен лист). Научният ръководител е задължен да представи писмено мнение за работата на

докторанта. От началото на акредитационния период на катедрени заседания са обсъдени и приети 9 обобщаващи и 29 годишни атестационни оценки на обучаваните докторанти. За оценявания периода няма прекъснали докторанти. Един докторант е отчислен без право на защита.

3.1.4.

Методите за оценка знанията на докторантите и организацията на изпитите по конкретните дисциплини, заложи в индивидуалните им учебни планове, са регламентирани в ПРАССА. Формите за проверка и за оценка знанията и уменията на докторантите се определят в учебните планове на ДП и в учебните програми на дисциплините, включени в индивидуалните планове на докторантите.

Във ВУ е създадена административна система за регистриране на хода на докторантурата. Дейността по регистриране се осъществява от отдел „Докторантура и академично развитие“. Процедурите по управление и контрол на учебния процес в ОНС „доктор“, се разписват в Интегрираната система за управление, която функционира от 2014 г.

В СА се прилагат различни форми за стимулиране мотивацията на докторантите и тяхната активна позиция - резултатите от научните изследвания на докторантите се представят на широки научни форуми (конференции, семинари и др.) и се публикуват в специализирани издания. Апробирането на резултатите служи и като оценка за актуалността на проблематиката, коректността на получените резултати и възможностите за развитие на научния труд. Като добра практика в това отношение може да се посочи ежегодно организираната от СА „Д. А. Ценов“ Докторантска научна сесия, която е с конкурсен характер. Авторите на най-добрите разработки получават грамота и ваучер за закупуване на специализирана научна литература и подпомагане участие в научен форум. Израз на оценката на постиженията на докторантите на ВУ са получените от тях признания, отличия и награди в страната и чужбина. За акредитационния период 2-ма докторанти от оценяваната ДП са получили такива отличия.

3.1.5.

СА е създавала добре функционираща система за разглеждане на жалби от докторанти. Редът за това е регламентиран в ПРАССА; Правилник за устройството и дейността на Контролния съвет на СА „Д. А. Ценов“; Правилник за работата на Комисията по академична етика в СА „Д. А. Ценов“. Всяко лице има право да подаде жалба до Комисията по академична етика във връзка с констатирани нарушения на нормите на Етичния кодекс на работещите в Академията, като жалбите се въвеждат в регистър. На сайта на СА „Д. А. Ценов“ е създадена възможност за онлайн подаване на жалби и сигнали за нарушения и корупция. През акредитационния период няма постъпили жалби от докторанти в оценяваната ДП.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 3:

По 3.1.1 В СА „Д. А. Ценов“ са създадени организационни и технологични условия за използване на съществуващите ресурси и възможности при обучението на докторанти, които отговарят на съвременните методи на преподаване и оценяване на постиженията им.

По 3.1.2 Докторантите се обучават посредством индивидуални и колективни форми. Научните ръководители и обучаващата катедра контролират изпълнението на индивидуалните планове на докторантите.

По 3.1.3 Обучаващата катедра спазва установения в СА „Д. А. Ценов“ ред за проследяване изпълнението на индивидуалните планове на докторантите, оценяване на тяхната работа и приемане на периодичните и обобщаващите им атестационни листа.

По 3.1.4 В СА „Д. А. Ценов“ е изградена работеща система за оценяване на постиженията на докторантите, базирана на институционални документи и правила. Критериите за оценяване постиженията на докторантите са публично оповестени на сайта на Академията.

По 3.1.5 В СА „Д. А. Ценов“ съществува ясно разписана вътрешна нормативна уредба за разглеждане на жалби от докторанти. Създадена е възможност за онлайн подаване на жалби на сайта на ВУ. През акредитационния период няма постъпили жалби от докторанти в оценяваната ДП.

СТАНДАРТ 4. ПРИЕМ, РАЗВИТИЕ, ПРИЗНАВАНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ.

Критерий 4.1. Изградени са структури и са разработени вътрешнонормативни документи (правилници, разпоредби, инструкции) за функционирането на системата – от приема на докторантите, включително до и след тяхната професионална реализация.

4.1.1.

В СА са изградени процедури и практики, които обхващат всички етапи на жизнения цикъл на докторантурата. Приемът на докторанти и признаването на квалификации са съобразени с изискванията на ЗВО, Европейската система за трансфер на кредити и нормативната база с вътрешен произход. В тези документи подробно са разписани условията за кандидатстване и редът за зачисляване на български и чуждестранни граждани. Процедурите по приема и обучението по докторските програми на СА „Д. А. Ценов“, както и за защитата на дисертационни трудове, в т.ч. по оценяваната ДП са достъпни на официалната интернет страница на СА.

4.1.2.

СА „Д. А. Ценов” провежда научноизследователска политика, насочена към осигуряване на възможности за включване на докторантите в изпълнението на изследователски проекти. Правилата за включване на докторантите в научноизследователската и проектната дейност са регламентирани в нормативни актове с вътрешен произход. Съгласно критериите за оценка научноизследователските екипи, в които са привлечени докторанти, получават допълнителни точки при оценяване и класиране на проектни предложения и при отчитане на резултатите от тях.

За периода 2016-2021 г. са реализирани 9 участия на 6 докторанти от оценяваната ДП във вътрешни научноизследователски проекти.

4.1.3.

СА „Д. А. Ценов” поддържа активна политика за насърчаване на изходящите мобилности на докторантите. Организационното, технологичното и техническото осигуряване на международната дейност се осъществява от Центъра за международна дейност (ЦМД) и свързания с него „Еразъм+“ офис. Дейността на ЦМД е регламентирана в Правилник за устройството и дейността на ЦМД на ВУ. СА има сключени 94 двустранни рамкови договора за сътрудничество с чуждестранни висши училища, в т.ч. 47 договора с клауза за съвместно обучение на докторанти, 86 междуинституционални договори за кредитна мобилност по КД 103 на програма „Еразъм+“, 54 междуинституционални договори за кредитна мобилност по КД 107 на програма „Еразъм+“ и 14 двустранни меморандуми и договори за сътрудничество с чуждестранни институции.

За оценявания период няма осъществени мобилности на докторанти от оценяваната ДП по програма Еразъм +, както няма докторанти, провели изследвания в друго висше учебно заведение в страната или в чужбина.

Създадена е необходимата мотивираща среда за участие на докторантите в научни събития- членовете на катедрите осигуряват подкрепа, научно ръководство и рецензиране на докторантските научни разработки. Съществува практика за преференциални финансови условия при участие на докторантите в научни форуми, организирани както от български, така и от чуждестранни ВУ, с които Академията има сключени двустранни рамкови договори за сътрудничество. СА „Д. А. Ценов” отпуска целево собствени средства на докторантите, зачислени в редовна форма на обучение, за участие в научни форуми в областта на докторската програма. Броят участия в научни форуми на 1 докторант от оценяваната ДП е 4,2.

4.1.4.

В СА „Д. А. Ценов“ има изградена административна система за регистриране на реализацията на завършилите обучаеми в отделните професионални направления. Тази дейност се осъществява от Академичния център за кариерно консултиране и връзки с обществеността (АЦККВО). Обучаващата катедра „Застраховане и социално дело“ поддържа връзки с бившите възпитаници, което се подпомага посредством онлайн системата „Алумни“, профилите на АЦККВО в социалните мрежи Facebook и LinkedIn. За периода са обучавани 17 докторанти, девет са защитили успешно своите дисертации, 4 от които са продължили академичната си кариера, реализиралите се докторанти в областта на ДП са 8. Прекъснали докторанти няма.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 4:

По 4.1.1. СА „Д. А. Ценов“ осигурява процедури и практики, които обхващат всички етапи на „жизнения цикъл“ на докторанта. Създадена е организация за успешно дипломиране на докторантите и са налице всички условия за признаване на техните дипломи.

По 4.1.2. ВУ е създадо необходимите условия и възможности за участие на докторантите в изследователски проекти, но за периода 2016-2021 г. не са регистрирани участия на докторанти.

По 4.1.3. ВУ е създадо възможности за мобилност на докторантите чрез сключените междуинституционални споразумения по програма „Еразъм+“ и договори за сътрудничество с други ВУ. В оценяваната ДП няма реализирана мобилност от докторанти. Броят участия в научни форуми на 1 докторант от оценяваната ДП е 4,2 за периода 2016-2021 г.

По 4.1.4. В СА функционира административна система за регистриране на хода на докторантурата и реализацията на завършилите докторанти. Реализиралите се докторанти в областта на ДП са 8, от които 4 са продължили академичната си кариера.

СТАНДАРТ 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1 Висшето училище или научната организация има разработена политика за осигуряване на качествен академичен състав, за подготовка на докторанти, която е част от стратегията за развитие на институцията.

5.1.1.

„Политиката за осигуряване и развитие на академичния състав се основава на общовалидните за висшите училища държавни нормативни актове – ЗВО, ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, както и вътрешните нормативни актове:

Правилник за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ и Правилник за вътрешния трудов ред в СА „Д. А. Ценов“.

Чрез тези документа, публично оповестени на интернет страницата на ВУ, се гарантира провеждането на прозрачни процедури за развитие на академичния състав. Посочената нормативна база създава предпоставки за проследяване академичното израстване на академичния състав.

5.1.2.

Обучението на докторантите се осъществява от състава на катедра „Застраховане и социално дело“. В него са включени 9 преподаватели на 1-ви ОТД (хабилитирани - 4 доценти (44,4%) и нехабилитирани - 5 гл. асистенти), които са с необходимия профил и квалификация в областта на оценяваната ДП, доказана чрез придобита академична длъжност и/или присъдено научно звание. Всички нехабилитирани преподаватели притежават ОНС „доктор“.

Относителният дял на хабилитираните преподаватели на първи ТД от общия брой на хабилитираните преподаватели е 100%. Благоприятна е средната възраст на преподавателите, осигуряващи обучението в оценяваната ДП - 45,1 години (48,7 години за хабилитираните и 42,2 години за нехабилитираните преподаватели).

Всички хабилитирани преподаватели осъществяват научни ръководства и имат успешно защитили докторанти. За оценявания период, разпределението на научните ръководства между 3-ма от тях е сравнително равномерно (съответно по 4, 3 и 2 научни ръководства на преподавател). Един преподавател е ръководил 7 докторанти, а 1 научно ръководство е осъществено от външен за катедрата преподавател, което е свързано с изпълнение на препоръка от минала акредитация.

5.1.3.

ВУ е създадо продуктивна академична среда за научно-изследователска дейност на академичния състав, която ясно е регламентирана в документите с вътрешен произход, включени в СУК. Оценката на научноизследователската активност на преподавателите се извършва чрез атестиране, съгласно Вътрешни правила и Методика за атестиране членовете на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“, достъпна на официалния сайт на ВУ. През периода на самооценка са реализирани 12 атестационни процедури на преподаватели от обучаващото звено. При атестацията на преподавателите се отчита и мнението на докторантите.

Всички хабилитирани преподаватели от катедрата са регистрирани в НАЦИД и участват в научни журита за присъждане на образователни и научни степени и/или за заемане на академична длъжност(4 хабилитирани преподаватели са участвали в 46 научни журита).

В оценявания период двама от нехабилитираните преподаватели в катедрата са придобили ОНС „доктор“. След успешно завършено обучение по

оценяваната ДП и придобиване на ОНС „доктор“, към състава на катедрата е привлечен един нехабилитиран преподавател, който е назначен на академичната длъжност „Асистент“. След успешно участие в конкурси 5 преподаватели са назначени на академичната длъжност „Главен асистент“.

ПК счита, че квалификацията и професионалният опит на преподавателите осигуряват продуктивна академична среда за научни изследвания.

Критерий 5.2. Научноизследователска и художествено-творческа дейност на академичния състав и участие на студентите и докторантите в нея

5.2.1.

Общият брой на публикациите на преподавателите от катедра „Застраховане и социално дело“ за периода 2016-2021 г. е 187, от които 17 в чужбина, преобладават докладите, изнесени на научни форуми (98 в страната и 10 в чужбина). Публикувани са 44 учебници и учебни помагала.

ПК констатира ниска публикационна активност на преподавателите в чужбина, а относно цялата научна продукция – тя намалява след 2016 г. Само 1 научен труд е публикуван в издание с импакт фактор и импакт ранг. Регистрирани са общо 126 цитирания на преподавателите, но не са отбелязани цитирания в издания с импакт фактор и импакт ранг (в SCOPUS и Web of Science).

Преподавателите от обучаващата катедра са участвали в 154 научни форуми, от които 133 в страната и 21 в чужбина.

За периода на самооценка са отчетени 12 проекти, в които са участвали преподаватели от катедрата: 11 вътрешни и 1 национален, имат 28 участия в научни проекти (27 вътрешни и 1 национален). Няма участие в международни проекти.

Табл.1 Научноизследователска дейност на хабилитираните преподаватели в докторската програма за периода на акредитация

	Публикации, бр. ¹	Цитирания в издания с импакт	Участия в научни проекти, бр.
--	------------------------------	------------------------------	-------------------------------

¹ Отнася се само за научната продукция на преподавателите (без учебниците и учебните помагала)

	В издания с импакт фактор или импакт ранг	В издания без импакт фактор или импакт ранг	Общо		Национални	Международни	Вътрешноинституционални	Общо
Хабилитирани преподаватели с квалификация по ДП - 4	1	55	56	-	1	-	13	14
Хабилитирани преподаватели с компетентност по ДП - 0	-	-	-	-	-	-	-	-

5.2.2.

Научно-изследователската дейност на докторантите от оценяваната ДП е ясно регламентирана в документите с вътрешен произход от СУК на ВУ.

ПК констатира, че общият брой на публикациите на докторантите от оценяваната ДП, в т.ч. съвместни публикации с преподаватели от катедрата, за акредитационния период е 68, от които 50 (73,5%) са публикувани в страната и 18 (26,5%) са публикувани в чужбина. Съвместните публикации на докторантите с преподаватели от обучаващото звено са 11 (18,6%).

Публикувани са 7 студии (в страната), 17 статии (в страната), 44 доклади, изнесени на научни форуми (26 в страната и 18 в чужбина). Най-голям е дялът на докладите, изнесени на научни форуми (64,7%), следван от дялът на публикуваните статии (25,0%) и студии (10,3%).

Висок е дялът на публикациите на докторантите в реферирани издания (86,8%). Няма публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг. Един докторант е публикувал средно 1,77 публикации на година.

В съответствие с утвърдената и прилагана вътрешна нормативна уредба, обучаващата катедра включва докторанти в научноизследователски проекти, като им поставя конкретни научни задачи в зависимост от спецификата на проектите. За оценявания период има 9 участия на 6 докторанти от оценяваната ДП в изследователски проекти, от които 100% са вътрешноинституционални. *Относителният дял на докторантите, участвали в изследователски проекти спрямо общия брой на обучаемите в ДП за оценявания период е 35,3%.* Най-висок е дялът на докторантите, участващи в проекти през 2020 г. (50%). През 2019 г. не са регистрирани такива участия. В сравнение с началото на периода (2016), относителният дял на докторантите, участващи в изследователски проекти е намалял (от 33,3% през 2016 г. на 28,6% през 2021 г.). Осъществени са 71 участия на докторанти от оценяваната ДП в научни форуми, от които 61 в страната (85,9%) и 10 в (14,1%) в чужбина.

През 3 години от оценявания период (2016, 2020 и 2021 г.) 100% от докторантите са участвали в научни форуми, като най-много участия са регистрирани през последната 2021 година на периода - 27 участия, 10 от които в чужбина.

СА „Д. А. Ценов“ – Свищов организира извънаудиторни дейности и публични събития, чрез които популяризира научната продукция на преподавателите, докторантите и студентите – национални и международни научнопрактически конференции; учебно-методични конференции; кръгли маси и диалози.

Табл. 2 Научноизследователска дейност на докторантите в докторската програма за периода на акредитация

Обучавани докторанти, бр.	Публикации, бр.			Участия в научни проекти, бр.			Участия в научни форуми, бр.		
	В издания с импакт фактор или импакт ранг	В издания без импакт фактор или импакт ранг	Общо	Национални	Международни	Вътрешни	Национални	Международни	Вътрешно-институционални
17	-	68	68	-	-	9	2	10	59

ПК констатира, че общият брой на публикациите на докторантите от оценяваната ДП, в т.ч. съвместни публикации с преподаватели от катедрата, за акредитационния период е 68, от които 50 (73,5%) са публикувани в страната и 18 (26,5%) са публикувани в чужбина. Съвместните публикации на докторантите с преподаватели от обучаващото звено са 11 (18,6%).

Публикувани са 7 студии (в страната), 17 статии (в страната), 44 доклади, изнесени на научни форуми (26 в страната и 18 в чужбина). Най-голям е дялът на докладите, изнесени на научни форуми (64,7%), следван от дялът на публикуваните статии (25,0%) и студии (10,3%).

Висок е дялът на публикациите на докторантите в реферирани издания (86,8%). Няма регистрирани публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг. Един докторант е публикувал средно 1,77 публикации на година.

Има 71 участия на докторанти от ДП в научни форуми, от които 61 в страната (85,9%) и 10 в (14,1%) в чужбина. Тяхното разпределение по години е пряко свързано с пандемичната обстановка.

В съответствие с утвърдената и прилагана вътрешна нормативна уредба,

обучаващата катедра включва докторанти в научноизследователски проекти, като им поставя конкретни научни задачи в зависимост от спецификата на проектите. В оценяваната ДП са реализирани 9 участия на 6 докторанти в изследователски проекти, от които 100% са вътрешноинституционални. Относителният дял на докторантите, участвали в изследователски проекти спрямо общия брой на обучаемите в ДП за оценявания период е 35,3%. Най-висок е дялът на докторантите, участващи в проекти през 2020 г. (50%). През 2019 г. не са регистрирани такива участия. В сравнение с началото на периода (2016), относителният дял на докторантите, участващи в изследователски проекти е намалял (от 33,3% през 2016 г. на 28,6% през 2021 г.).

СА „Д. А. Ценов“ – Свищов организира извънаудиторни дейности и публични събития, с които популяризира научната продукция на преподавателите, докторантите и студентите – национални и международни научнопрактически конференции; учебно-методични конференции; кръгли маси и диалози.

Констатации на ПК по изпълнението на Стандарт 5:

По 5.1.1 Подготовката на докторантите се осъществява от хабилитирани преподаватели с необходимия профил и с доказана квалификация в областта на оценяваната ДП. Относителният дял на хабилитираните преподаватели на първи ТД от общия брой на хабилитираните преподаватели е 100%. Благоприятна е средната възраст на хабилитираните преподаватели - 48,7 години.

По 5.1.2 Всички хабилитирани преподаватели осъществяват научни ръководства и имат успешно защитили докторанти. Осигурена е приемственост и подмладяване на преподавателския състав. Всички хабилитирани преподаватели от катедрата са регистрирани в НАЦИД.

По 5.1.3 Квалификацията и професионалният опит на преподавателите осигуряват продуктивна академична среда за научни изследвания.

По 5.2.1 Общият брой на публикациите на преподавателите от обучаващата катедра е 187, като преобладават публикациите в страната (90,9%). Хабилитираните преподаватели са публикували 56 научни трудове (39,2%) от научната продукция на катедрата, като една публикация е в издания с импакт фактор и импакт ранг (в SCOPUS и Web of Science). Няма цитирания в издания с импакт фактор и импакт ранг (в SCOPUS и Web of Science). Относителният дял на преподавателите, участвали в научни проекти е 100%.

По 5.2.2 Общият брой на публикациите на докторантите от оценяваната ДП е 68, от които 18 са в чужбина. Публикациите в реферирани издания са 86,8% от общия брой. Няма регистрирани публикации в издания с импакт фактор и импакт ранг. Докторантите са участвали в 9 вътрешноинституционални

проекти и в 71 научни форуми.

СТАНДАРТ 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1 Висшето училище или научната организация развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно преподавателската, научноизследователската, художествено-творческата и спортна дейности

6.1.1.

ВУ е създадо и поддържа подходяща материално-техническа и информационна база за учебно-преподавателската и научно-изследователската работа, осъществяваща се в ДП. Материално-техническата база, която пряко подпомага работата на докторантите включва: компютърна зала към Академичната библиотека с работна площ от над 40 кв. м., оборудвана с 24 компютъризирани работни места; специализиран докторантски център в Учебна база „Север“ с площ от 45 кв. м., който разполага с 10 работни места; общежитие за докторанти в Учебна база „Север“ с капацитет от 180 места.

СА „Д. А. Ценов“ подпомага финансово научните изследвания на редовни докторанти, като им предоставя до 350 лв. годишно. Академията осигурява възнаграждения на участниците в изпълнението на научноизследователски проекти – до 30% от годишната цена на договора, когато в състава на научноизследователския екип има включени докторанти и/или млади учени.

6.1.2.

При обучението си докторантите използват специализирана материалната база на катедра „Застраховане и социално дело“: Център по застраховане и социално дело; Лаборатория по социално дело; Лаборатория по застраховане; самостоятелни работни места в кабинетите на катедра. Общата лабораторна площ, с която разполагат членовете на катедра „Застраховане и социално дело“ е приблизително 95 кв. м., на които са разположени 46 работни места, 21 компютърни конфигурации, 3 принтера (в т.ч. с 1 сканираща секция), 1 мултифункционално устройство и 1 мултимедийно устройство.

За бърз достъп до информационната система на СА „Д. А. Ценов“ е осигурена система със сензорни екрани. В областта на софтуера и лицензионната политика СА „Д. А. Ценов“ продължава дългогодишното си партньорство с Microsoft. В рамките на това партньорство всички преподаватели, докторанти и студенти имат право на безплатен достъп до техни продукти не само в рамките на СА, но е осигурен и отдалечен достъп.

6.1.3.

Докторантите от оценяваната ДП имат свободен достъп до целия библиотечен фонд на СА „Д. А. Ценов“. В сградния фонд на библиотеката се

включват книгохранилище на 3 етаж; 7 депозиториума и 6 читални зали (в т.ч. читалня „Периодика“, читалня „Студентска“, преподавателска читалня, справочна читалня, зали с компютъризирани работни места). На разположение в библиотеката са 120 читателски места, от които 24 са компютъризирани. Към момента на проверката библиотечният фонд се състои от 206 876 тома, които включват справочни и периодични издания и други библиотечни документи. Библиотеката поддържа значителен обем от специализирани научни издания в областта на ПН 3.8 “Икономика”. ВУ е осигурило на докторантите достъп до онлайн базите данни Ebsco Host, Ciela net, ScienceDirect, ProQuest, Scopus, Thomson Reuters - ISI web of Knowledge, Engineering Village, Embase.com, Blackwell Publishing on-line, SSRN - Social Science Research Network, NBER - National Bureau of Economic Research, RePEc - Research Papers in Economics и Соционет, JSTOR. Създадена е виртуална библиотека DLib (dlib.eacademy.bg), в която се поддържа дигитален архив на издадените от Академията образователни и научни ресурси.

6.1.4.

Възможностите за подкрепа на изследователската дейност на докторантите са подробно разписани във вътрешната нормативна уредба: Правилник за дейността на СА „Д. А. Ценов“; ПРАССА; Правилник за дейността на Института за научни изследвания на СА „Д. А. Ценов“; Мандатна програма за развитието на СА „Д. А. Ценов“ през мандат 2016-2020 г.; Стратегия за развитие на научноизследователската дейност на СА „Д. А. Ценов“; Вътрешни правила за условията и реда за оценка, планиране, разпределение и разходване на финансови средства, предоставяни от държавния бюджет и СА „Д. А. Ценов“ за научноизследователска дейност.

ВУ стимулира научноизследователската дейност на докторантите от оценяваната ДП чрез публикуване на техните резултати в следните академични издания: сп. „Народностопански архив“, сп. „Бизнес управление“, сп. „Икономика 21“, сп. „Диалог“, „Годишник на Стопанска академия“, Алманах „Научни изследвания“, Годишен алманах „Научни изследвания на докторанти“. Докторантите имат възможност за научни изяви в рамките на ежегодната Докторантска научна сесия, кръгли маси, конференции, дискуссионни форуми, публични представяния и други научни мероприятия и прояви, които са част от основните приоритети по отношение научните изяви на катедра „Застраховане и социално дело“.

Констатации на ПК по изпълнението на Стандарт 6:

По 6.1.1 СА „Д. А. Ценов“ разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, компютри, библиотечни места и др., които позволяват на докторантите от оценяваната ДП да работят активно и да развиват своя научно-изследователски потенциал.

По 6.1.2 ВУ е осигурило отдалечен достъп на докторантите до лицензирани продукти на Microsoft, с което се осигурява допълнителен творчески комфорт.

По 6.1.3 На докторантите е осигурен достъп до богатия библиотечен фонд на ВУ и до собствената виртуална библиотека DLib, в която се поддържа дигитален архив на издадените от СА образователни и научни ресурси. За информационното обезпечаване на изследователската им дейност е осигурен свободен достъп до световни научни бази данни.

По 6.1.4. Научноизследователската дейност на докторантите е стимулирана от ВУ чрез публикуване на техните резултати в собствени издания и организиране на научни събития и форуми.

СТАНДАРТ 7. УПРАВЛЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯТА

Критерий 7.1. Висшето училище или научната организация имат изградена организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите

7.1.1

СА „Д. А. Ценов“ е изградила и ефективно функционира организация за управление на информацията, свързана с обучението и реализацията на докторантите. В съответствие със Системата за управление на качеството, Центърът за качество на обучението прилага ефективни методи за събиране и анализ на информация за учебната документация и за осигуряване мониторинга на удовлетвореността от качеството на обучение на докторанти в Академията.

ВУ е създадо организация за кариерно подпомагане и консултиране на докторантите, която функционира чрез Академичен център за кариерно консултиране и връзки с обществеността – (АЦККВО). Създадени са възможности за участие в научноизследователски проекти съвместно с преподаватели, подпомагат се докторантите при намиране на работни стажове и практики в страната и чужбина чрез сключване на институционални договори с работодатели; промотират се възможностите за провеждане на мобилности по специалността в рамките на програма „Еразъм+“ .

7.1.2.

Данните относно учебната и научноизследователската дейност, удовлетвореността на докторантите от качеството на обучението, атестирането на академичния състав, вътрешните одити, коригиращите и превантивните действия подлежат на анализ и оценка. В прегледа на резултатите участват представители на докторантите, синдикалните и потребителските организации. Анализираните данни се използват за осъществяване на Прегледа от ръководството на СА „Д. А. Ценов“ , с което се

демонстрира ефикасността на Системата за управление на качеството.

В СА „Д. А. Ценов“ се извършва периодично обсъждане и публично огласяване на резултатите, свързани с управлението на качеството на обучението на докторантите и потребностите от промяна, които са намерили отражение в проведените три вътрешни и шест външни одити на СУК.

Констатации на ПК по изпълнението на Стандарт 7:

По 7.1.1 СА „Д. А. Ценов“ има изградени работещи практики по събиране и анализиране на информация за налични ресурси в подкрепа на обучението на докторантите и тяхното кариерно развитие.

По 7.1.2 СА „Д. А. Ценов“ периодично обсъжда и огласява публично резултатите относно процесите по управление на качеството на обучение в докторските програми, потребностите на докторантите и препоръките за промяна.

СТАНДАРТ 8. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ОБЩЕСТВЕНОСТТА

Критерий 8.1. Висшето училище или научната организация публикува информация за: приети документи и учебна документация на докторската програма; решения и резултати от одити, свързани с качеството на обучение на докторантите и на академичния състав; проведени университетски форуми с участието на докторанти

8.1.1.

ВУ е създадо подходяща информационна среда относно прилаганата учебна документация и възможностите докторантите да публикуват своите научни постижения в реферирани научни издания, в т. ч. Годишен алманах „Научни изследвания на докторанти“. Осигурен е достъп до актуална информация за бъдещи издания и форуми, в които докторантите могат да представят разработките си в т.ч. свободен достъп до платени бази данни в раздел „Библиотека“. ВУ поддържа актуална информация за събития и конференции чрез профили в няколко социални мрежи като: Facebook, Youtube, LinkedIn, Twitter.

Резултатите от проведените вътрешни и външни одити на ВУ, както и обобщени доклади от проведени анкетни проучвания сред студентите са публично достъпни на официалния сайт на ВУ.

8.1.2.

ВУ има добре функциониращ официален сайт, където е налична изчерпателна информация относно квалификационните характеристики и учебни планове навсякъде акредитирани докторски програми по съответните

професионални направления. Необходимите данни за срокове, условия, графици за кандидатстване и обявените конкурсни места, са достъпни на университетския сайт. Добре организиран е достъпът до индивидуалните докторантски досиета, което всеки обучаем има достъп чрез личните си данни.

8.1.3.

СА обявява периодично актуална информация относно предстоящо обучение, квалификационните форми и перспективите за професионална реализация на завършилите в ДП.

В раздел „Международна дейност“ е поместена информация относно програмата “Еразъм+”. Публикувани са условията за кандидатстване, провеждане и отчитане на мобилността, което е допълнено със съответната изискуема документация. Според данните от сайта, към 02.2022 г., СА “Д. А. Ценов” има официално 139 партньора от 43 страни по програма “Еразъм+”.

Констатации на ПК по изпълнението на Стандарт 8:

По 8.1.1. ВУ е създадо подходяща информационна среда относно учебната документация и възможностите докторантите да публикуват своите научни постижения в реферирани научни издания.

По 8.1.2. Актуална информация за процедурата по кандидатстване за ДП, както и цялата документация, съпътстваща жизнения цикъл на докторант е публично достъпна в сайта ВУ.

По 8.1.3. Начините, условията и сроковете за участие по програма “Еразъм+” са публично достъпни в съответните раздели в сайта на ВУ.

СТАНДАРТ 9. ТЕКУЩ МОНИТОРИНГ И ПЕРИОДИЧЕН ПРЕГЛЕД НА ПРОГРАМИТЕ

Критерий 9.1. Регулярен мониторинг (преглед) и актуализиране на докторските програми, съобразно еволюцията на научните знания, изследвания и технологии

9.1.1.

СА „Д. А. Ценов” осигурява редовен мониторинг, периодичен преглед и своевременно актуализиране на докторантските програми. Приложими за целта са разпоредбите на Вътрешни правила за разработване, оценяване, актуализиране и одобряване на учебната документация. Органите, които отговарят за наблюдение, анализиране, оценяване, актуализиране и одобряване на учебната документация, в т.ч. на оценяваната ДП са: на катедрено ниво – КС; на ниво факултет – ФС; на ниво ВУ – АС и Центърът за качество на обучението. Административният контрол по състоянието на учебната документация се извършва от ръководството в лицето на Ректора,

зам.-ректорите, деканите на факултетите, служителите на отдел „Докторантура и академично развитие“ и ръководителите на катедрите.

Учебните програми се актуализират веднъж годишно с решение от заседание на Катедрата на основата на промени в нормативна уредба, трансфер на резултати от научни изследвания, препоръки на представители на външни заинтересовани страни, резултатите от проучванията на клиентската удовлетвореност и други. Промените на учебната документация се утвърждават с решения на ФС и АС съгласно процедурите за разработване на учебна документация от Наръчника по качеството.

9.1.2.

С цел подобряване качеството на образователния процес във ВУ се събира и анализира информация за удовлетвореността на докторантите от качеството на обучението. Това става чрез регулярни анкетни проучвания.

Резултатите от анкетните проучвания се вземат предвид при актуализиране на учебната документация и учебното съдържание, и разнообразяване на подходите към обучението на докторантите. Удовлетвореността на докторантите от оценяваната ДП от организацията на обучението по отношение на използвани съвременни методи на обучение, придобиване на интелектуални и практически умения, придобиване на обогатени познания в научната област, квалификация на преподавателския състав, благоприятна академична среда за подготовка и др. е над 80%. За същия период резултатите от анкетните проучвания, свързани с мотивация, обучение и резултати на докторантите са около 90%.

Заложените в СУК механизми имат съществено значение за предприемане на дейности, целящи повишаване ефективността на ДП. В повечето случаи извършените одити задават препоръки за подобряване на дейността. Проведените одити не констатираха несъответствия в оценяваната ДП.

За ефективността на обучението на докторанти се следи на всяко заседание на КС чрез обсъждане на докторантските тримесечни и годишни отчети, статиите, докладите, атестациите и др. Членовете на КС обсъждат постигнатото от докторантите, изискванията към тях, научната им работа, публикациите и преподавателската дейност.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 9:

По 9.1.1 В СА „Д. А. Ценов“, както и във Факултет „Финанси“, има нормативно заложените процедури за анализиране, периодично одитиране и осъвременяване, при необходимост, на учебната документация на оценяваната ДП. Налице е текущ мониторинг и периодичен преглед на ДП, които се извършват непрекъснато в реално време, реагират на динамично на променящите се условия и са интегрирани в дейността на ВУ.

По 9.1.2 Регулярно се обсъждат възможностите за усъвършенстване на процеса на обучение, като ВУ осигурява процедури и практики при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на ДП. Мнението на докторантите, отразено в анкети и проучвания, също се взема предвид при планирането и изпълнението на дейностите по повишаване на ефективността на ДП.

СТАНДАРТ 10. ЦИКЛИЧНО ВЪНШНО ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 10.1. Висшето училище или научната организация осъществяват планирани дейности за самооценяване и външни оценки на докторските програми.

10.1.1.

СА „Д.А. Ценов“ разполага с нормативна база за самооценяване и външно оценяване на образователните програми и обучението в тях, вкл. и в ОНС „доктор“. Прилага се вътрешно, национално и международно оценяване на съответните образователни програми.

Дейностите по циклично външно и вътрешно оценяване на ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“, изпълнявани на катедрено, факултетно и институционално равнище в СА „Д. А. Ценов“, са регламентирани в СУК, която е публично достъпна на Интернет сайта на ВУ. ПК констатира, че качеството на обучението е обект на ежегодна оценка на заседания на катедра „Застраховане и социално дело“ и Факултет „Финанси“.

Вътрешните одити се провеждат на ежегодна основа. Мерките, произтичащи от наблюденията при вътрешните и външните одити, се обсъждат при прегледите от ръководството, като всички решения са документирани.

За ефективното поддържане на СУК в Стопанската академия се извършват периодични външни одити. За периода на акредитацията са извършени шест външни одити на СУК, като обект на одитиране са образователно-квалификационните степени, следдипломното обучение, формите на обучение, специалностите, учебните дисциплини, академичният състав. Външните одити са осъществени от Lloyd's Register Quality Assurance (LRQA). В резултат на извършените външни одити е установено, че СУК на СА „Д. А. Ценов“ съответства на изискванията на стандарт ISO 9001:2015 и е приложима за обучение и научни изследвания в професионалните направления 3.8. „Икономика“ и 3.7. „Администрация и управление“ в ОКС „бакалавър“, ОКС „магистър“, ОНС „доктор“, следдипломно, факултативно и професионално обучение.

След проведената през 2016 г. акредитационна процедура на ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)“,

ПКСНУ към НАОА е формулирала четири препоръки, насочени към: уеднаквяване броя на кредитите, присъждани за подготовката на докторантите в различните форми на обучение; осигуряване на съвременни програмни продукти, намиращи приложение в сферата на застраховането и осигурителните отношения; развиване на международните контакти на катедрата с висши училища от страните на ЕС, които обучават по сходни докторски програми; включване на докторантите в разработването на национални и международни изследователски и бизнес проекти. След обсъждане на дадените препоръки от ПКСНУ, в катедрата са предприети целенасочени действия по изпълнението на препоръките.

ПК констатира, че три от препоръките са изпълнени изцяло, една препоръка е изпълнена частично. През акредитационния период ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)” е претърпяла промени, свързани с първата препоръка на ПКСНУ към НАОА.

Констатации на ПК за изпълнението на Стандарт 10:

По 10.1.1. СА „Д. А. Ценов” разполага с процедури за осъществяване на циклично външно и вътрешно оценяване на ДП. Внедрената във ВУ СУК отговаря на националните стандарти за осигуряване на качество във висшето образование. Осигурена е публичност по отношение на проведените акредитационни процедури.

IV. СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ НА ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ЗАСТРАХОВАНЕ И СОЦИАЛНО ДЕЛО)” ОТ ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 3.8 “ИКОНОМИКА”, ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ “СОЦИАЛНИ, СТОПАНСКИ И ПРАВНИ НАУКИ”, В СА “ДИМИТЪР А. ЦЕНОВ”- СВИЩОВ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Във ВУ функционират Докторантско училище и специализирана институция към него “Ментор на докторанта”, която оказва методическа помощ на обучаващите се.	Липса на участия на докторанти в национални и международни научноизследователски проекти.
Осигурен отдалечен достъп на докторантите до лицензирани	Няма докторанти, които да са провели изследвания в друго ВУ в

продукти на Microsoft.	страната или чужбина и липсва реализирана мобилност по програма Еразъм+.
Висока активност на преподавателите в участия в научни журита за придобиване на ОНС „доктор”, НС „доктор на науките” и или за заемане на академична длъжност.	Нисък дял на статии, студии и монографии в общата публикационна активност на преподавателите. Ниска публикационна активност на преподавателите в чуждестранни издания и в такива с импакт фактор и импакт ранг.

VI. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕПОРЪКИ

1. Докторантите да се включат в национални и международни научноизследователски проекти.

Срок: постоянен

2. Да се повиши публикационната активност на преподавателите в чуждестранни научни издания и в такива с импакт ранг и импакт фактор.

Срок: постоянен

3. Да се реализират участия на преподавателите в национални и международни научноизследователски проекти.

Срок: постоянен

4. Докторантите да реализират академична мобилност.

Срок: постоянен

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На база констатациите за резултатитот извършеното оценяване ПКСНУ **ДАВА АКРЕДИТАЦИЯ на докторска програма „ФИНАНСИ, ПАРИЧНО ОБРЪЩЕНИЕ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ЗАСТРАХОВАНЕ И СОЦИАЛНО ДЕЛО)”** от професионално направление 3.8 “Икономика”, област на висше образование “Социални, стопански и правни науки”, в СА “Димитър А. Ценов”- Свищов.

Председател на ПКСНУ:

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Таблица 1. Преподаватели на ОТД, осигуряващи обучението по докторската програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)”, по години за периода 2016 – 2021 г.

Показател	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Общ брой на преподавателите, осигуряващи обучението по ДП	8	9	10	10	9	9
Преподаватели на първи ОТД						
1. Хабилитирани лица (бр.), в т.ч.:	4	4	4	4	4	4
1.1. Професори (бр.)	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
1.2. Доценти (бр.)	4	4	4	4	4	4
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	50,00%	44,44%	40,00%	40,00%	44,44%	44,44%
2. Нехабилитирани (бр.), в т.ч.:	4	5	6	6	5	5
2.1. Гл. асистенти	1	4	5	5	4	5
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	12,50%	44,44%	50,00%	50,00%	44,44%	55,56%
2.2. Асистенти, в т.ч:	3	1	1	1	1	-
с ОНС „доктор”	3	1	1	1	1	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	37,50%	11,11%	10,00%	10,00%	11,11%	0,00%
2.3. Старши преподаватели	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2.4. Преподаватели	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Общ брой на преподавателите на първи ОТД:	8	9	10	10	9	9
Преподаватели на втори ОТД						
1. Хабилитирани лица (бр.), вкл.:	-	-	-	-	-	-
1.1. Професори (бр.)	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
1.2. Доценти (бр.)	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2. Нехабилитирани (бр.), вкл.:	-	-	-	-	-	-
2.1. Гл. асистенти	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2.2. Асистент, в т.ч:	-	-	-	-	-	-

2.2. Асистент, в т.ч:						
с ОНС „доктор”	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2.4. Старши преподаватели	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2.4. Преподаватели	-	-	-	-	-	-
Отн. дял (%) от общия брой преподаватели	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Общ брой на преподавателите на втори ОТД:	-	-	-	-	-	-

Таблица 2. Публикации и цитирания на преподавателите на първи ОТД, осигуряващи обучението в ДП „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (застраховане и социално дело)”, по календарни години през периода 2016 – 2021 г.

Показатели	Години						Общо
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	
1. Брой преподаватели, осигуряващи обучението по ДП	8	9	10	10	9	9	х
2. Публикации в страната – общо,	42	47	31	12	9	29	170
(средно на един преподавател)	5,3	5,2	3,1	1,2	1,0	3,2	х
от тях: монографии	0	0	0	0	0	1	1
студии	3	1	8	2	0	2	16
статии	2	0	3	2	0	4	11
научни доклади	28	28	18	5	9	10	98
учебници и учебни помагала	9	18	2	3	0	12	44
3. Публикации в чужбина – общо,	1	4	6	0	2	4	17
(средно на един преподавател)	0,1	0,4	0,6	0	0,2	0,4	х
от тях: монографии	0	0	0	0	0	0	0
студии	0	0	0	0	0	0	0
статии	0	1	4	0	0	2	7
научни доклади	1	3	2	0	2	2	10
4. Публикации в реферирани и индексирани научни издания	28	26	35	9	8	19	125
(средно на един преподавател)	3,5	2,9	3,5	0,9	0,9	2,1	х
5. Публикации в научни издания с импакт фактор и импакт ранг	-	-	-	-	-	1	1
(средно на един преподавател)	0	0	0	0	0	0,11	х
6. Цитирания в научни издания в страната и чужбина – общо	46	12	14	10	16	28	126
(средно на един преподавател)	5,8	1,3	1,4	1,0	1,8	3,1	х
в т.ч. в издания с импакт фактор и импакт ранг (в SCOPUS и Web of Science)	-	-	-	-	-	-	-
(средно на един преподавател)	0	0	0	0	0	0	х

